

ВСП Костянтинівський індустріальний фаховий коледж ДВНЗ Дон НТУ

Основи охорони праці

Лекція

Загальні питання охорони праці.

**Сучасний стан охорони праці в Україні та
за кордоном**

Для здобувачів освіти ФПО
Викладач, спеціаліст вищої категорії
Бардічевська Інна Яківна.

План

1. Предмет, структура, зміст, мета дисципліни «Основи охорони праці» її зв'язок з іншими дисциплінами.
2. Основні етапи розвитку охорони праці.
3. Стан охорони праці в Україні та інших країнах
4. Основні поняття в галузі охорони праці, їх терміни та визначення.

1. Предмет, структура, зміст, мета дисципліни «Основи охорони праці» її зв'язок з іншими дисциплінами

Основи охорони праці — це комплексна дисципліна, яка вивчається з метою формування у майбутніх фахівців необхідного в їхній подальшій професійній діяльності рівня знань та умінь з правових і організаційних питань охорони праці, з питань гігієни праці, виробничої санітарії, техніки безпеки та пожежної безпеки.

Дисципліна «Основи охорони праці» пов'язана з безпекою життєдіяльності, науковою організацією праці, ергономікою, інженерною психологією та технічною естетикою. Ці дисципліни належать до комплексу наук, що вивчають людину в процесі праці. В них єдина мета — сприяти збереженню здоров'я та працездатності людини, підвищенню її продуктивності праці, усуненню або зменшенню впливу на неї шкідливих і небезпечних виробничих чинників.

**"Кожен має право на належні,
безпечні і здорові умови праці ..."**

(Стаття 43 Конституції України)

Безпека життєдіяльності — це дисципліна, яка вивчає загальні закономірності виникнення небезпек, їх властивості та особливості впливу на людину, наслідки такого впливу, а також способи та засоби захисту життя та здоров'я людини й середовища її проживання від реальних та потенційних небезпек.

Наукова організація праці займається вивченням, розробкою та впровадженням у практику раціональної побудови трудового процесу, при якій забезпечується висока продуктивність праці, створюються умови для збереження здоров'я працівників, збільшується період їх трудової діяльності.

Ергономіка досліджує, розробляє та дає рекомендації щодо конструювання, виготовлення та експлуатації технічних засобів, які забезпечують людині в процесі праці необхідні зручності, зберігають її сили, працездатність та здоров'я.

Інженерна психологія вивчає взаємодію людини з новою технікою і встановлює функціональні можливості людини в трудових процесах з метою створення таких умов праці, при яких зберігаються високі психофізіологічні можливості людини.

Технічна естетика встановлює залежність умов та результатів праці від архітектурного, конструктивного та художнього вирішення знарядь праці, робочих місць, дільниць, цехів, санітарно-побутових та інших допоміжних приміщень — всього, що оточує людину на виробництві.

Дисципліна «Основи охорони праці» складається з чотирьох розділів:

- правові та організаційні питання охорони праці;
- основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії;
- основи техніки безпеки;
- пожежна безпека.

Основна мета дисципліни — надати майбутнім фахівцям знання основ охорони праці, реалізація яких на практиці сприятиме покращенню умов праці, підвищенню її продуктивності, запобіганню професійних захворювань, виробничого травматизму, аварій.

2. Основні етапи розвитку охорони праці

До н.е.	Праці Аристотеля, Гіппократа (вплив на організм рудокопів пилу руди).
Епоха Відродження	Лікарі (Парацельс, Агрікола) описали важкі умови праці на гірничорудних та металургійних підприємствах того часу.
1700р.	Вийшла книга Бернардино Рамацині «Роздуми про хвороби ремісників», в якій детально розглянуті питання гігієни праці і патологічних змін, що виникають в осіб різних професій.
1871р. 1899р.	Створена кафедра гігієни у Київському університеті Створена кафедра гігієни на медичному факультеті Львівського університета
	М.В. Ломоносов написав основоположні праці про безпеку в гірництві.

1907р	І. М. Сеченов (праця «Нарис робочих рухів людини»), він обґрунтував цілу низку питань щодо ролі центральної нервової системи та органів чуття людини в процесі праці.
	Академік М. Д. Зелінський розробив ефективну конструкцію протигаза.
1966р.	Окрема дисципліна, створення кафедр.

З 1966 р. «Охорона праці», як окрема спеціальна дисципліна була введена в програми навчання студентів усіх інженерних спеціальностей

Починаючи з 1994 року в Україні розроблюються Національні, галузеві, регіональні та виробничі програми покращення стану умов і безпеки праці на виробництві.

В Україні питаннями подальшого вдосконалення ОП в сучасних умовах займаються:

- Національний науково дослідний інститут ОП (м. Київ)
- Український науково дослідний інститут пожежної безпеки (м. Київ)
- Державний науково дослідний інститут ТБ хімічних виробництв (м. Сєвєродонецьк)
- Український науково-дослідний інститут промислової медицини (м. Кривий Ріг)
- Харківський науково дослідний інститут гігієни праці та профзахворюваності.

3. Стан охорони праці в Україні та інших країнах

Статистичні дані свідчать, що:

- кожні 3 хвилини внаслідок виробничої травми чи професійного захворювання у світі помирає одна людина;
- в Україні внаслідок травм кожні 5 годин помирає одна людина;
- кожної секунди у світі на виробництві травмується 4 людини;
- в Україні кожні 8 хвилин травмується одна людина;
- кожного місяця у світі на виробництві травмується така кількість людей, яка дорівнює населенню Парижа.

Витрати, пов'язані з нещасними випадками складають значну суму. Так кожен випадок виробничого травматизму в індустріальній державі (наприклад, європейській) обходиться приблизно в 500—1000 швейцарських франків на день. За кордоном підприємці підраховували і давно прийшли до висновку, що більш економічно вигідніше вкладати кошти в охорону праці, аніж прирікати себе на постійну ліквідацію наслідків нещасних випадків і аварій на виробництві.

4. Основні поняття в галузі охорони праці, їх терміни та визначення

Охорона праці - система збереження життя і здоров'я працівників в процесі трудової діяльності, яка включає в себе правові, соціально-економічні, організаційно-технічні, санітарно-гігієнічні, лікувально-профілактичні, реабілітаційні та інші заходи.

Умови праці - сукупність факторів трудового процесу і виробничого середовища, у якому здійснюється діяльність людини.

Працездатність - стан людини, при якому сукупність фізичних, розумових і емоційних можливостей дозволяє працюючому виконувати роботу визначеного змісту, обсягу і якості.

Роботоздатність - стан людини, визначений можливістю фізіологічних і психічних функцій організму, що характеризує його здатність виконувати конкретну кількість роботи заданої якості за необхідний інтервал часу.

малюнок ст. 1 Закону України Про охорону праці

Основну мету охорони праці можна виразити наступною формулою:

$$\text{ОП} = \text{ЗТПЗ} + \text{СБНУП} + \text{ЗЗП} + \text{ППП} + \text{ПАС},$$

де

ЗТПЗ — запобігання травматизму та професійних захворювань;

СБНУП — створення безпечних і нешкідливих умов праці;

ЗЗП — збереження здоров'я та працездатності;

ППП — підвищення продуктивності праці;

ПАС — попередження аварійних ситуацій.

Безпечні умови праці (безпека праці) – стан умов праці, при яких вплив на працівника небезпечних і шкідливих виробничих факторів не перевищує гранично допустимих значень.

Важкість праці – характеристика трудової діяльності людини, що визначає ступінь залучення до роботи м'язів і відбиває фізіологічні витрати працюючих внаслідок фізичного навантаження.

Виробниче приміщення – обмежений простір у будинках і спорудах, призначений для трудової діяльності людей.

Виробнича санітарія – система організаційних, гігієнічних і санітарно-технічних заходів і засобів, що запобігають впливу шкідливих виробничих факторів на працюючих.

Виробниче середовище – сукупність фізичних, хімічних, біологічних, соціальних та інших факторів, що діють на людину під час виконання нею трудових обов'язків.

Напруженість праці — характеристика трудового процесу, що відображає навантаження на центральну нервову систему людини, яке є переважним.

Нещасний випадок на виробництві — раптове погіршення стану здоров'я або настання смерті працівника під час виконання ним трудових обов'язків унаслідок короточасного впливу небезпечного або шкідливого фактора.

Небезпечний виробничий фактор — виробничий фактор, вплив якого на працівника у певних умовах приведе до травм, гострого отруєння або іншого раптового різкого погіршення здоров'я або до смерті.

Професійне захворювання — патологічний стан людини, обумовлений надмірним напруженням організму, або дією шкідливого виробничого фактора під час трудової діяльності.

Працівник – особа, яка працює на підприємстві, в організації, установі й виконує обов'язки або функції згідно з трудовим договором (контрактом).

Роботодавець – власник підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган, незалежно від форми власності, виду діяльності, господарювання, й фізична особа, що використовує найману працю.

Робоча зона – простір, у якому розташовані робочі місця постійного або непостійного (тимчасового) перебування працюючих.

Робоче місце – місце постійного або тимчасового перебування працівника під час виконання ним трудових обов'язків.

Контрольні питання.

1. Дайте визначення охорони праці.
2. Охарактеризуйте сучасний стан охорони праці в Україні.
3. Що розуміють під умовами праці?
4. Перелічіть шкідливі та небезпечні чинники виробничого середовища та трудового процесу.
5. На які класи поділяються умови праці за гігієнічною класифікацією?

Домашнє завдання:

Складіть тестові опитування за наступним посиланням:

<https://forms.gle/ZWDpF2DkEyGx8gbx6>

1. Основні поняття основ охорони праці, їх терміни та визначення   Усі зміни збережено на Диску

Запитання Відповіді 28 Налаштування Усього балів: 20

Розділ 1 з 2

Основні поняття основ охорони праці, їх терміни та визначення

Тестові завдання

Електронна адреса *

Дійсна електронна адреса

За допомогою цієї форми збираються електронні адреси. [Змінити налаштування](#)

Ак
что

Література

1. О.І. Запорожець, О.С. Протоєрейський, Г.М. Франчук, І.М. Боровик- К. Центр учбової літератури 2021,-264 с.
2. Гандзюк М.П. Основи охорони праці: Підруч. для студ. вищих навч. закладів / Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. За ред. М.П.Гандзюка. - 4-те вид. - : "Каравела", 2008. - 384 с.
3. К. Н. Ткачук, М. О. Халімовський, та інш. Основи охорони прац: Підруч. для студ. вищих навч. Закладів/затверджений МОН України.- 2-е вид.- Київ «Основа»,2006,- 448 с.
4. Жидецький В. Ц., Джигирей В. С., Мельников О. В. Основи охорони праці. – Вид. 3-є, доп. – Львів: Афіша, 2006. – 350 с.